

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

'Gelijk hij gecondemneert word mits deezen'. Militaire strafrechtspleging bij het krijgsvolk te lande, 1700 - 1795

Dorreboom, M.L.

Publication date
2000

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Dorreboom, M. L. (2000). *'Gelijk hij gecondemneert word mits deezen'. Militaire strafrechtspleging bij het krijgsvolk te lande, 1700 - 1795*. Cabeljauwpers.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Sectie Militaire geschiedenis van de Landmacht, 's-Gravenhage:
Collectie De Graaff, 94A, B, C, D.

Gedrukte bronnen en literatuur

Beliën, H.M., D. van der Horst, G.J. van Setten, red., *Nederlanders van het eerste uur, Het ontstaan van het moderne Nederland*, Amsterdam, 1996.

Bergh, G.C.J.J. van den, *Geleerd recht, Een geschiedenis van de Europese rechtswetenschap in vogelvlucht*, 2e druk, Deventer, 1985.

Beyerink, Fr. en M.G. den Boer, *Het dagboek van Jacob Bicker Raye, 1732-1772, naar het oorspronkelijk dagboek medegedeeld*, 2e druk, Amsterdam, z.j.

Blok, P.J. en P.C. Molhuysen, e.a., *Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek*, 10 delen, Leiden, 1911-1937.

Boomhouer, Johan, *Miles Desertor ofte Verhandeling van de Desertie, met noodige aanmerkingen en rechtsgronden verklaart en opgeheldert tot dienst der militairen*, 's-Gravenhage, 1731.

Bosch, Th.W. van den, *Huidig en toekomstig militair strafrecht*, Zwolle, 1983.

Braunius, S.W.P.C., Soe een notabel en fundamenteel point. Een heroriëntering op de tekst van de Artikelbrief voor 's Landsvloot van 27 april 1629 in: *Verlagen en Mededelingen [van de] Stichting tot uitgaaf der bronnen van het oud-vaderlandse recht*, Nieuwe Reeks 7 (1992), 99-114.

Clavareau, P.J.A., Is de Provoost-Geweldige bij de Krijgsraden te velde militair? in: *Militair Rechtelijk Tijdschrift XXIX* (1933/34), 46-47.

Collette, P.P.C. en J.J.C. van Dijk, *Militaire Rechtspleging, handleiding ten dienste van officieren en aanstaande officieren*, deel 2, Zwolle, 1901.

Dalen, Anth. van, *Recueil van verscheyde Placaten enz*, 9 delen, 's-Gravenhage, 1599-1796.

Deursen, A.Th. van, *De hartslag van het leven. Studies over de Republiek der Verenigde Nederlanden*, Amsterdam, 1996.

Diederiks, H.A., *In een land van justitie, criminaliteit van vrouwen, soldaten en ambtenaren in de achttiende-eeuwse Republiek*, Hilversum, 1992.

Diederiks, H.A., e.a., *Strafrecht en criminaliteit* (Cahiers voor lokale en regionale geschiedenis [1]), Zutphen, 1988.

Drewes, Grietje, Fictie en werkelijkheid in de autobiografie van Jacob Eduard de Witte, in: *Feit en fictie in de misdaadliteratuur (+1650-+1850)*, Amsterdam, 1985, 87-99.

Dunk, H.W. von der, *Elke tijd is overgangstijd, opstellen over onze omgang met de geschiedenis*, Amsterdam, 1996.

Egmond, F., Fragmentatie, rechtsverscheidenheid en rechtsongelijkheid, in: S. Faber, red., *Nieuw licht op oude justitie, misdaad en straf ten tijde van de Republiek*, Muiderberg, 1989.

Ewen, M., *The Man who never was*, 2e druk, Londen, 1956.

Faber, Sjoerd, Het Rasphuis, wat was dat eigenlijk? in: Cyrille Fijnaut en Pieter Spierenburg, red., *Scherp toezicht, van boeventucht tot samenleving en criminaliteit*, Gouda, 1990.

Faber, Sjoerd, *Strafrechtspleging en criminaliteit te Amsterdam, 1680-1811. De nieuwe menslievendheid*, Arnhem, 1983.

Feltman, Gerhardt, *Articulbrief voor de Militie der Vereenigde Nederlanden, met aenmerkingen*, 's-Gravenhage, 1690.

Fockema Andreae, S.J., *De Nederlandse Staat onder de Republiek*, Amsterdam, 1969.

Fruin, Robert, *Geschiedenis der staatsinstellingen in Nederland tot den val der Republiek*, uitgegeven door H.T. Colenbrander, [fotomechanische herdruk van de] tweede bijgewerkte druk 1922 ingeleid door I. Schöffer, 's-Gravenhage, 1980.

Graaff, H.H.A. de, *De militair-rechterlijke organisatie en haar verband met de bevelsverhoudingen bij de landmacht 1795-1955*, diss. Leiden, 's-Gravenhage, 1957.

Graaff, H.H.A. de, Enige opmerkingen over de invloed van het oud-vaderlandse en het Franse recht op de vrijheidsstraffen der militairen, in: *Tijdschrift voor Strafrecht* LXIII (1954), 225-235.

Groot Placaat-Boeck, vervattende de placaten, ordonnantien ende edicten van de Hoogh Mogende Heeren Staten Generaal der Vereenighde Nederlanden: ende Van de Ed. Groot Mog. Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt; mitsgaders van de Ed. Mog. Heeren Staten van Zeelandt (geciteerd als: *GPB*), 's-Gravenhage, deel II 1664, deel III 1683, deel IV 1705, deel V 1725, deel VI 1746, deel VII 1770, Amsterdam, deel VIII 1795, deel IX 1796.

Hallema, A., Militaire detentie en aparte militaire gevangnissen kort voor en na 1800; toepassing der vrijheidsstraffen voor militairen in de 19de eeuw, in: *Tijdschrift voor Strafrecht* LXII (1953), 288-295.

Hasselt, Joh. Jacob van, *De Judicio Militari in Praesidiis Belgicis Formando. Of Onderrigt over het houden van Krygs-raad in de Guarnisoenen van den Staat der Vereenigde Nederlanden. Regtelyk gededuceert en met verscheidene placaten, resolutien, advysen en andere stukken in het ligt gegeven*, Arnhem, 1762 (geciteerd als: *DJM/Onderrigt* (1762); titelpagina hierboven afgebeeld naast p. 28).

Hasselt, Joh. Jacob van, *Tractatus de jurisdictione militari in praesidiis Belgicis, of Verhandeling over het gezag en jurisdictie der militairen, in de Guarnisoenen van de Staat der Vereenigde Nederlanden*, Arnhem 1763.

Hasselt, Joh. Jacob van, *Verhandeling over de straffe met den kruiwagen*, Arnhem, 1769.

Hasselt, Joh. Jacob van, *Consilia Militaria of Rechtsgeleerde Advysen, Processen, Sententien en Andere Stukken*, Arnhem, 1e deel 1775, 2e deel 1777, 3e deel 1779.

Hasselt, Joh. Jacob van, *Verhandeling over het Ampt der geweldige provoosten in de guarnisoenen van de Staat der Vereenigde Nederlanden*, Arnhem, 1773.

Hasselt, Joh. Jacob van, *Onderricht over het houden van Krygs-raad in de guarnisoenen van den Staat der Vereenigde Nederlanden*, Arnhem, 1776 (geciteerd als: *Onderricht* (1776); titelpagina hierboven afgebeeld naast p. 67).

Hasselt, Joh. Jacob van, *Een Zevental van rechtsgeleerde verhandelingen*, Arnhem, 1777.

Hasselt, Van, *Verzameling van Nederlandse Staatsregelingen en Grondwetten*, 17e druk, Alphen aan den Rijn, 1987.

Howard, Michael, *War in European history*, Oxford, 1979.

Huber, Ulrik, *Heedendaegse Rechtsgeleertheit, Soo elders als in Frieslandt gebruikelijk*, 2 delen, Leeuwarden 1686.

Huber, Ulrik, *Heedendaegse Rechtsgeleertheit, Soo elders als in Frieslandt gebruikelijk*, derde druk bewerkt door Zacharias Huber, Amsterdam 1729.

Huussen Jr., A.H., 'Het leven van F.L. Kersteman' (1792) — autobiografie?, in *Feit en fictie in de misdaadliteratuur (+1650-+1850)*, Amsterdam, 1985, 57-67.

Huussen Jr., A.H., *Veroordeeld in Friesland, Criminaliteitsbestrijding in de eeuw der Verlichting*, Leeuwarden, 1994.

Israel, Jonathan, *The Dutch Republic, its rise, greatness, and fall 1477-1806*, Oxford, 1995.

Kemp Fr. Adr. van der, *Nalezing van Stukken tot de militaire jurisdictie betrekkelijk*, 2e deel, Utrecht, 1785.

Kemp, Fr. Adr. van der, *Magazijn van Stukken tot de militaire jurisdictie betrekkelijk*, delen 1-8, Utrecht, 1783.

Langemeyer, F.F., *Aard en functie van het militaire tuchtrecht*, Zwolle, 1977.

Leeuwen, Simon van, *Rooms-Hollands regt, waar in de Roomse wetten met het huydendaagse Nederlands regt, in alles dat tot de dagelijkse onderhouding kan dienen, met een bijzondere korthed, sowel in de vaste regtsstoffen als in de manier van regtsvordering overeengebragt werden*, 5e druk, Amsterdam, 1678.

Meer, Theo van der, *De wesentlijke sonde van sodomie en andere vuyligheden, sodomietenvervolgingen in Amsterdam 1730-1811*, Amsterdam, 1984.

Mijnhardt, W.W., *Tot Heil van 't Menschdom, culturele genootschappen in Nederland 1750-1815*, Amsterdam, 1988.

Mommsen, Theodor, *Römisches Strafrecht*, I, Leipzig, 1899.

Monté ver Loren, J.Ph. de, *Hoofdlijnen uit de ontwikkeling der rechterlijke organisatie in de Noordelijke Nederlanden tot de Bataafse omwenteling*, 6e druk, bewerkt door J.E. Spruit, Deventer, 1982.

Monté ver Loren, J.Ph. de, *Geschiedenis van de wetenschap van het strafrecht en strafprocesrecht in de Noordelijke Nederlanden voor de codificatie*, Amsterdam, 1942.

Moor, J.A. de en H.Ph. Vogel, *Duizendmiljoen maal vervloekt land, de Hollandse Brigade in Spanje 1808-1813*, Amsterdam, 1991.

Nimwegen, Olaf van, *De subsistentie van het leger*, Amsterdam, 1995.

Pappus, P., *Corpus iuris met de rechts-gronden* [waarin met een nieuwe titelpagina opgenomen:] *Corpus juris militaris, waer in begrepen is 't Hollandts krijgs-recht en articul-brief, met noodige aenmerckingen ende rechtsgronden verklaert* (etc.), Utrecht, 1671.

Pieters, P.W., Gratie na een doodvonnis wegens desertie, in: *Militair Rechtelijk Tijdschrift* XXXVIII (1942/43), 343-344.

Pols, M.S., *Het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande met eene toelichting*, 's-Gravenhage, 1876.

Recueil van de militaire ordres van sijne Hoogheyt den Heere Prince van Orange, 's-Gravenhage, z.j.

Recueil van verscheide placaaen, ordonnantien, ordres en lysten, etc, betreffende de saaken van oorlog, te water en te lande, delen 1-7, 's-Gravenhage, z.j. [1687?]-1773.

Rendorp, J., *Verhandeling over de Militaire Jurisdictie*, Amsterdam, 1780.

Rhee, C.H. van, *Litigation and Legislation. Civil Procedure at First Instance in the Great Council for the Netherlands in Malines (1522-1559)*, diss. Leiden (ook verschenen als: Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën, Studia 66, Brussel 1997).

Ringoir, H., Vredesgarnizoenen van 1715 tot 1795 en 1815 tot 1940, in: *Bijdragen van de sectie militaire geschiedenis*, 's-Gravenhage, 1980.

Roever, N. de, Eene schaking in de achttiende eeuw, in: *Amsterdamsch Jaarboekje* 1 (1888) 33-54.

Rogier, L.J., *Eenheid en scheiding, Geschiedenis der Nederlanden 1477-1813*, Utrecht/Antwerpen, 1980.

Anoniem (zeer waarschijnlijk redacteur L.M. Rollin Couquerque), Het Hoog Militair Gerechtshof, in: *Militair Rechtelijk Tijdschrift* XXXV 1939/40, 118-133.

Rollin Couquerque, L.M., Het eerste Nederlandsche Wetboek, in: *Militair Rechtelijk Tijdschrift* XXXV (1939/40), 312-395.

Rollin Couquerque, L.M., 't Gedrogt der ongelimiteerde militaire jurisdictie, in: *Militair Rechtelijk Tijdschrift XXXVII* (1941/42), 158-195, 221-282, 320-354, 368-388.

Rollin Couquerque, L.M., Het strafproces tegen voortvluchtige militairen, in: *Militair Rechtelijk Tijdschrift XXXVIII* (1942/43), 359-375.

Rollin Couquerque, L.M., Oude strafwetgeving voor ons krijgsvolk te lande, in: *Militair Rechtelijk Tijdschrift XXXVIII* (1942/43), 91-175, 375-380.

Ruller, Sibo van, *Genade voor Recht, Gratieverlening aan ter dood veroordeelden in Nederland 1806-1870*, Amsterdam, 1987.

Schama, Simon, *Patriotten en Bevrijders, Revolutie in de Noordelijke Nederlanden 1780-1813*, 4e druk, Amsterdam, 1989.

Schöffler, I., De Republiek der Verenigde Nederlanden 1609-1702, in: I. Schöffler, H. van der Wee en J.A. Bornewasser, red., *De Lage Landen, 1500-1780*, 4e druk, Amsterdam, 1988.

Simons, C.H.F., *Marine Justitie, Ontwikkelingen in de strafrechtspleging bij de Nederlandse Zeemacht, gedurende de tweede helft van de 18e en het begin van de 19e eeuw*, Assen, 1974.

Slingeland, Simon van, *Staatkundige Geschriften*, 3e deel, Amsterdam, 1785.

Spienburg, Pieter, *Judicial violence in the Dutch Republic; corporal punishment, executions and torture in Amsterdam 1650-1750*, Amsterdam, 1978.

Spienburg, Pieter, *De verbroken betovering, mentaliteitsgeschiedenis van pré-industrieel Europa*, Hilversum, 1988.

Spienburg, Pieter, *The spectacle of suffering*, Cambridge, 1984.

Spruyt, A., *Militaire procedures, Bijdrage tot kennis van de procedures van straf- en tuchtrechtelijke aard*, Alphen a.d. Rijn, 1940.

Tallett, Fr., *War and society in early modern Europe 1495-1715*, London, New York, 1992.

Veen, T.J., en P.C. Kop, red., *Zestig juristen, bijdragen tot een beeld van de geschiedenis der Nederlandse rechtswetenschap*, Zwolle, 1987.

Vellinga, E., *Keysers orkena. Bijdragen tot de geschiedenis van het notariaat in de provincie Friesland van de aanvang af (midden 15e eeuw) tot de invoering van de Franse wetgeving (1811)* (Leeuwarden 1995)

Volledige Verzameling der Publicatien van de Provisionele Representanten van het Volk van Holland, deel I, Leyden, 1795.

Voorda, Bavius, *De criminele ordonnantien van Koning Philips van Spanje, ten dienste van zijne Nederlanden uitgegeven*, Leiden, 1792.

Vrugt, M. van de, *De criminele ordonnantien van 1570, Enkele beschouwingen over de eerste strafrechtcodificatie in de Nederlanden*, Zutphen, 1978.

Wagenaar, Jan, *Amsterdam in zijne opkomst*, 2e deel, Amsterdam, 1765.

Wedekind, W.G.Ph.E., *Bijdrage tot de kennis van de ontwikkeling van de procesgang in civiele zaken voor het Hof van Holland in de eerste helft van de zestiende eeuw*, diss. Utrecht, Assen, 1971.

Wijn, J.W., *Het Staatsche Leger*, deel VIII, band III, *De jaren 1711-1715*, 's-Gravenhage, 1964.

Witt Huberts, Fr. de, *De beul en z'n werk*, Amsterdam, 1937.

Woordenboek der Nederlandsche Taal, 29 delen, 's-Gravenhage, 1882-1998.

Zestig Juristen, zie: Veen, T.J. en P.C. Kop

Zwitzer, H.L., *'De militie van den Staat', Het leger van de Republiek der Verenigde Nederlanden*, Amsterdam, 1991.